

Adatlap¹ témahirdetési javaslatához a Csonka Pál Doktori Iskola Tanácsa részére

Témavezető² Dr. Krähling János

neve:

e-mail címe³: krahling@gmail.com

Téma címe: Az 1930-as évek szakrális építésze Magyarországon

A **téma** rövid leírása⁴:

Az 1930-as évek építésze Magyarországon egy rendkívül nehéz korszaknak, az Első Világháború utáni válságnak majd stagnálásnak a lezárása. Ezen belül a templomépítészet volumenét tekintve kisebb, mindazonáltal reprezentatív középülettípusa a Trianon utáni magyar társadalom egyházi újjászervezésének. A vallási megújulás egyúttal a progresszió igényét is magával hozta, amely - a hagyományok megőrzése és továbbvitele mellett - a különféle felekezeteknél eltérő elvi és gyakorlati háttérrel, valamint eltérő kibontakozási lehetőségekkel, de lényegében ekkor jelentkezett.

A kutatás során egy adott egyház, vagy egyházszerkezeti egység ekkor épített szakrális emlékeinek a feldolgozása történik meg, amelynek során a lehetséges megközelítésmódok között az építészeti, egyháztörténeti, egyházszerkezeti, egyházművészeti, gyakorlati teológiai, felekezetközi és szerkezettörténeti szempontok egyaránt helyet kapnak.

A **téma** meghatározó irodalma⁵:

- Schnell, H.: Der Kirchenbau des 20. Jahrhunderts in Deutschland. Schnell&Steiner, München-Zürich 1973.
- Benedetti, S.: Architettura sacra oggi. Roma, 1995.
- P. Szücs J: A római iskola. Corvina, Bp. 1987.
- Pamer Nóra: Magyar építészet a két világháború között. TERC, Bp. 2001²
- Kontha Sándor (szerk.): Magyar művészet 1919-1945 I-II. Akadémiai K., Bp. 1985

A **téma** hazai és nemzetközi folyóiratai⁶:

- Építés-Építészettudomány (Scopus)
- Magyar Építőművészet
- Művészettörténeti Értesítő
- Ars Hungarica

¹ Az adatlapot egy példányban kinyomtatva és aláírva a Szilárdságtani Tanszék titkárságára, egy elektronikus változatban pedig a Doktori Iskola titkárának (Maróty Katalin mkata@et.bme.hu) kell eljuttatni. A témahirdetés elfogadása esetén az adatlap felkerül a Csonka Pál Doktori Iskola (www.szt.bme.hu/doktori), a témahirdetés rövid leírása pedig az Országos Doktori Tanács honlapjára (<http://www.doktori.hu/>)

² A témahirdetés elfogadása automatikusan a témavezető akkreditációját is jelenti a 2010. évi felvételi eljáráshoz.

³ Kérjük, olyan elérhetőséget adjon meg, ahová biztonsággal küldhetünk hivatalos értesítéseket.

⁴ A téma (szóközökkel) 2000-4000 leütés hosszú – a jelentkező hallgatókat bővebben tájékoztató változatát, (mely a téma fent megadott releváns nemzetközi irodalmára tételesen hivatkozik) – kérjük mellékelten megadni.

⁵ Minimum 5, maximum 10 cikket vagy monográfiát kérünk felsorolni, melyben feltétlenül szerepelnie kell a legfrissebb, legismertebb eredményeknek.

⁶ Minimum 5, maximum 10 folyóirat megadását kérjük, melyek között feltétlenül szerepelnie kell a PhD fokozatszerzés szempontjából elengedhetetlen (Scopus és/vagy Sci illetve Iconda minősítésű idegen nyelvű folyóiratoknak is. Kérjük, ezeket a periodikákat a felsorolásban jelöljék meg.

- Periodica Polytechnica Architecture (ICONDA)
- Műemlékvédelem

A **témavezető** fenti folyóiratokban megjelent 5 közleménye:

- Krähling János – Halmos Balázs – Fekete J. Csaba: „A fertődi marionettszínház új értelmezése – az épületkutatás („Bauforschung”) és alakhú felmérés mint kutatási módszer alkalmazásával. Építés-Építészettudomány 34 (1-2) 5-55.

DOI:10.1566/ÉpTud.34.2006.1-2.1

- Krähling János: "Gyülekezeti központok a XX. század szakrális építészetében". Építés-Építészettudomány 36./1-2 (2008. June) pp. 119-127.

DOI:10.1566/ÉpTud.36.2008.1-2.6

- Krähling János: „A kortárs lutheránus templomépítészet gyökerei és útkeresései.” In: Régi-Új Magyar Építőművészet Utóirat – Post Scriptum 2008/5. VIII. évf. 46. szám pp. 19-23.

- Krähling J: Adalékok a hugenotta imaház típus magyarországi elterjedéséhez - a Charenton-típus, Műemlékvédelem LIII. évf (2009). 4. szám pp. 190-196.

- J. Krähling: "South Transdanubian Late Baroque Lutheran Church Architecture". Periodica Polytechnica vol.36. Nos. 1-4. (1992) pp. 175-180.

A **témavezető** utóbbi tíz évben megjelent 5 legfontosabb publikációja:

- Tarnai, T. and Krahling, J., Polyhedra in churches. In: Proceedings of the IASS-SLTE 2008 Symposium 27 to 31 October, 2008, Acapulco, Mexico (Ed.: J.G. Oliva Salinas) CD-ROM, Universidad Nacional Autonoma de Mexico, 12 pp.

- Krähling János: XX. századi evangélikus templomépítészet Magyarországon a rendszerváltozásig In: Krähling János-Vukoszávlyev Zorán (szerk.): Új evangélikus templomok. Luther Kiadó, Budapest, 2008. 319 p.- pp. 21-28. (23823n)

- Krähling János: „Romantika és evangélikus templomépítészet”. In: Buda Attila-Ritoók Pál (szerk.): A fői templom és a romantika építésze. Terc Kiadó, Budapest. 2007. pp.27-31.

- Krähling János: Veszendő templomaink III. - Evangélikus templomok a mai Magyarországon. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004. 303. pp.- J.

Krähling:"L'influenza dell'architettura italiana Rinascimentale e Barocca sullo sviluppo dell'aspetto eclettico della città di Budapest". Rassegna no. 78. (2002./I) pp. 26-30.; 30-34 (olasz, angol)

A **témavezető** eddigi doktoranduszai⁷:

- Vukoszávlyev Zorán (1997/2000/2003)
- Marótzky Katalin (2002/2005/2007)
- Halmos Balázs (2001/2004/2007)
- Gábor-Szabó Zsuzsanna (2006/2009/-)
- Nagy Gergely Domonkos (2007/-/-)

Melléklet: a téma bővebb leírása

Budapest, 2010. február 28.

Témavezető aláírása

⁷ Kérjük, a témavezetési tevékenységre vonatkozó adatokat abban az esetben is adja meg, ha témavezetőként a DI már korábban akkreditálta, vagy törzstagként témavezetői akkreditációja nem szükséges.

"Az 1930-as évek szakrális építésze Magyarországon"

(A téma bővebb leírása, 2000-4000 leütéssel, a téma megadott releváns nemzetközi irodalmára tételes hivatkozással)

Az I. világháború sokkhatásából ébredező magyar társadalomnak új alapokra kellett helyeznie a gondolkodását s ez párhuzamosan hatott a művészetekre, így az építőművészetre is. Az 1920-as évek végi világválság újra munkanélküliséget és újabb nemzedéki ellentétet teremtett, majd 1934-től következett olyan fellendülés, amelyben már a század első évtizedében született építészek vívták küzdelmüket az idős generáció állami és közületi munkákat sokáig kisajátító tagjaival. Különböző koncepciók születtek a művészeti megújítás s a rég áhított egységes nemzeti stílus kialakítására, valamint az állami és egyházi reprezentáció kifejezésére. Az 1930-as évtized e koncepciók versengéséről ad többé-kevésbé hiteles keresztmetszetet. Ekkorra formálódik ki az egyházi életben - felekezetenként eltérő hangsúllyal és formában - az a progresszióra hajló igény, amely részlegesen bár, de lehetőséget ad egy új kibontakozásra, s az egyházi reprezentáció modern művészettel való támogatottságára. A vallási megújulás a társadalmi béke megteremtésének eszközét reformokban és csupán szellemi téren – a hitélet megújulásában – látta, ezért született az 1930-as évek elejének templomépítő programja. Ezt a modernizációs útkeresést egyfelől - kiváltképpen a római katolikus egyházban - a "római iskola" irányzatának követői, másfelől a nyugat-európai - elsősorban német, továbbá a francia - templomépítészet hazai követői határozták meg. Sajátos stíluspluralizmus jellemzi a vizsgált évtizedet, ahol a historizáló-neobarokk tendenciák mellett megfér a népi-nemzeti valamint a modernnek nevezett művészeti irány is, amely legszembetűnőbben az építészetben jelentkezik.

A korszak szakirodalmát áttekintve hiányzik a kellő mélységű, mai szempontokat tükröző építészeti feldolgozások. A római iskolaáról írt alapmű (P. Szűcs Julianna, 1987) sem tér ki kellő mélységgel az építészet kérdéseire. A protestáns templomépítészetnek az 1940-es években közreadott monográfiái alapadataikat tekintve ma is kiindulásul szolgálnak, szemléletmódjuk azonban sok tekintetben elavult (Kemény-Gyimesy, Kovács JI 1944.)

A kutatás során egy adott egyház, vagy egyházszervezeti egység ekkor épített szakrális emlékeinek a feldolgozása történik meg, amelynek során a lehetséges megközelítésmódok között hazai és európai építészettörténeti kontextusban egyháztörténeti, egyházszervezeti, egyházművészeti, liturgikai, elméleti és gyakorlati teológiai, felekezetközi és szerkezettörténeti szempontok egyaránt helyet kapnak. A szóba jöhető építészek: Árkay Bertalan, Bardon Alfréd, Ifj. Gerő László, Krompacher-Korompay György, Olgyay Viktor, Papp Imre, Vincze Pál, Bretz Gyula, Gaul Géza, Rimanóczy Gyula, Hidas Lajos, Birbauer (Borbíró) Virgil, Körmendy Nándor, Árkay Aladár, Kotsis Iván, Fábián Gáspár, Sándy Gyula, Szontagh Pál, Weichinger Károly, Lux Kálmán.

Budapest, 2010. február 28.

/Dr. Krähling János/